

TERTIA CLASSIS.

DE QUIBUSDAM ALIIS MEDICAMEN-
TIS IN SOLIDA ET FLUIDA SIMUL
OPERANTIBUS.

CAPUT PRIMUM.

De Aperientibus.

1. **A**perientia sunt illa Medica-
menta, quæ Meatus obstructos
aperiunt. Horum autem tres dantur
Classes, quarum Prima continet om-
nia quæ Vasa laxant; de quibus an-
tea diximus: Secunda complectitur ea
quæ Liquida attenuant, resolvunt, ac
diluunt; de quibus etiam superius ac-
tum est: Tertia demum includit quæ-
cunque, postquam Vasa laxata sunt,
& Liquidum attenuatum est, utraque
in motum agunt, & Circulationem
promoveant.

2. Enimvero ad *aperiendum* Vas ali-
quod obstructum, hæc tria necessario
requiruntur; 1°. ut Vasa laxentur; 2°.
ut materies impacta resolvatur, aut
saltem

saltem diluatur ; 30. tandem ut in hoc Vase promoveatur Circulatio .

COROLL. Inde patet igitur , quum temere nonnulli asserant *Aperientia* dari *Specifica* ; qualia esse dicunt Scordium , Marrubium album , Spiritum Salis Ammoniaci , &c.

C A P U T II.

De Discussantibus.

1. **D**iscussantia sunt ea , quæ *Liquidum* , vel in *Vasis* , vel *extravasatum* , stagnans aut *coagulatum* , *dissipant* , sine *sensibili Continui solutione in externis* . Hæc vero tot sunt , quot diversæ dantur Stagnationis , aut *Extravasationis* causæ .

2. Liquidum autem stagnat in *Vasis* , fitque tumor , 10. A *plethora* ; tumque tumor ruber apparet : quo quidem in casu summum *Discussans* est evacuatio *Liquidi* a quo Stagnans a tergo urgetur ; hinc igitur *Venæsectio* tumores hosce rubros tollere valet . 20. Tumor istiusmodi oritur ab *inflammatione* : tunc autem verum *Discussans* est . (1) quicquid *Vasa* laxat ; (2) omne quod *Vas* laxatum varie

mo-

movet, applicando nimirum potentias motrices valde contrahentes & dilatantes: hoc ergo fit mittendo Sanguinem, & per Frictiones externas; (3) quicquid; Vasa deplendo, Liquida revelht, resolvit, attenuat, & diluit. 30. Tumor ortum ducit ex crassitie coacti sive coagulati Liquidi; hunc vero *discutit* tantummodo Medicamentum Aperiens.

3. Liquida porro extravasata *discutiuntur*, quando in Vasa sua rursus adiguntur: istud vero obtinetur, 10. Vasa Absorbentia liberando, quantum fieri potest, a Liquidis distendentibus: [hæc autem Absorbentia Vasa, (de quibus jam actum est in PROLEG. CAP.V. §. I.) a VIEUSSENS (a), in plurimis Visceribus, ope Microscopii, detecta sunt, & terminantur in Venas eodem modo ac Vascula Excretoria oriuntur ab Arteriis.] Hoc vero fit per summam Sanguinis missionem, vel per Hydragogorum usum, ubi Venæ-sectio non est licita: quæ quidem duo non debilitant in hoc casu, sed potius reficiunt; unde tunc temporis plurimum profunt, dummodo simul adhiberi queant. 20. Idem obtinetur omnium

[a] Confer hujus AUCTORIS *Novum Vasorum Corporis Humani Systema*, pag. m. 23. & seq.

nium Aperientium ope. 30. Per vim externam, sive prementem, sive siccantem, Corpori applicatam. Porro notandum est, *Discutientia* contra Skirrhos nequaquam valere.

CAPUT III.

De Emollientibus.

1. **E** Molliens est illud omne, quod Partem nostri Corporis, induratum & in unam molem compactam, in priorem statum Liquidi contenti & Solidi continentis reducit. Ceterum Induratio fit in Corpore nostro 3 præcipue modis; nimirum, 10. A nimia Liquidorum coctione & pressione: hoc enim pacto fluidissimæ partes exprimuntur, & crassiores in molem compactiorem adiguntur; unde quidem accidit, ut Vasa partim inanita, brevissimo temporis spatio, in unum coalescant atque solidescant, vel Crassa stagnantia seu impacta cum suis Vasis concrecant. 20. A coagulo quod ex propria Liquidorum natura oritur: jam vero tale dari coagulum patet ex Albumine Ovi, quod ab Igne coagulatur, licet testa maneat inclusum.

30. A

30. A coagulo superinducto per misturam corporis alicujus coagulantis.

2. *Emollientia* sunt vel *interna*, vel *externa*. Ea vero dicimus *interna*, 10. Quæ usurpantur specie Halitus, aut Suffumigii hausti, vel injecti: talis autem est *Aqua* in *vaporem* soluta, quæ nihil magis emollit; sed non debet esse nimis fervida, tunc enim constringit, sed moderate calida, tumque maximum est *Emolliens*; uti patet in Ossibus & Cornibus *philosophice calcinatis*, quæ plus emolliuntur a *Vapore*, quam a *Coctione*. *Emollientia* quæ intus assumuntur, sunt 20. *Juscula* ex omnibus Animalium partibus, ac præsertim ex Mesenterio & Intestinis, parata. 30. *Ovorum Vitelli* crudi; qui licet nullam habeant acredinem, at tamen Resinas & Gummi solvunt. 40. *Decocta* quælibet ex Farinaceis blandis, imprimisque Frumentaceis, quæ quidem expressa dant Oleum blandissimum, benignitate Oleum Amygdalarum dulcium referens: talia sunt Secale, Triticum, Avena, Hordeum, Milium, Pistaciæ; præcipue vero horum omnium Farinæ; nec non Semina quatuor Frigida majora, & minora. 50. *Decocta* ex Herbis mucilaginosi & farinosi, fere insipidis: tales autem Herbæ sunt omnes Malvarum spe-

species, Branca-Ursina, Verbascum, Parietaria, Mercurialis, Violaria, Glycyrrhiza, Papaver erraticum, Saponaria, &c. quæ vero omnes cognoscuntur ex lentore sui succu. 60. *Decocta* ex similibus Fructibus mucilaginosi dulcibus: ut sunt Ficus, Sebesten, Passulæ majores, Uvæ Corinthiacæ. 70. *Succi* non acres Plantarum: uti sunt Mel, Saccharum, Cassia, Manna. 80. *Olea expressa* fere insipida: sicut Olea Amygdalarum dulcium, Nucum Coque, Pistaciarum, Seminis Papaveris albi, Hyoscyami, Olivarum, Lini, Nucum Juglandium. 90. *Cremor Lactis dulcis*, & *Butyrum recens*.

3. *Emollientia* porro externa eadem sunt; sed applicantur forma Litus, Unguenti, Fotus, Balnei, Vaporis, Cataplasmatibus, Emplastri, Embrochationis.

Litus fiunt ex materia pingui, chylosa, medullosa, compacta, Corpori illita; ut ex Medulla Offium, &c.

Unguenta sunt *Litus* crassiores, constantque ex Olei quibusdam & Pinguedine.

Fotus sunt *Decocta*, per corpora spongiosa, Membris calide applicata.

Cataplasmata sunt ipsa *Emollientia* in Aqua cocta, & applicata Corpori.

Empla-

Emplastrum est simile quid, in consistentiam spissiore[m] redactum.

[*Embrochatio*, sive *Embroche*, *Impluvium*, *Irrigatio*, *Instillatio*, *Stillicidium*, est Fomentationis genus, quum Liquor fomentans *stillatim* seu *guttatim* in partem fomentandam funditur.]

Horum autem omnium *Emollientium* nullum est præstantius, quam Vapor calidus Animalis recens mactati; v. g., si Brachium, aut aliud Membrum, nudum immittatur in corpus Animalis recenter occisi; quod quidem Remedium nullibi plus vocatur in usum quam in Italia (a).

Cete-

[a] AUCTOR noster, dubio procul, alludit ad memorabilem hunc casum, quem referunt Historici de ALEXANDRO VI. Pontif. Max. & CÆSARE VALENTINO BORGIA, hujus Filio Notho: qui quum in convivio *Cardinales* aliquot, quorum opibus inhiabant, parato *Toxico* de medio tollere voluissent, accidit, errore Pocillatoris, ut *venenatum* Falernum ipsis propinaretur *Veneficis*; quo quidem epoto, brevi post ad plures abiit ALEXANDER; at vero CÆSAREM, qui dilutius biberat, Orci faucibus eripuerunt Medici, opportunorum scilicet administratione Remediorum, ac imprimis ipsum in Abdomine *Mula recens exenterare* nudum includendo: siquidem hujuscemodi *fomento* adeo fuit emollita Cutis, & promotæ simul Diaphoresis, ut Ve

Ceterum hæc omnia in eo optima sunt, quod, licet ad loca applicentur *indurata*, nunquam tamen noxia sint; cum *Aperientia*, &c. sæpe *Inflammationem* augeant, *Skirrhosque* & *Cancros* generent.

CA-

nenum, per undiquaque patentia *Spiraculorum* *Cutaneorum* oscula, diffusum exiverit, atque sic mortem evaserit iste Princeps, expilatus tamen, & Cute perditus, quin & exinde diuturno ac importuno morbo vexatus. Confer *OLDOINUM*, in *Addit. ad CIACONIUM*, *Histor. Pontif. Rom. & Cardin.* Tom. III. pag. m. 161. & 162. De hac re possunt etiam consuli alii complures, ut *GUICCIARDINUS*, *AUBERIUS*, *MARIANA*, &c. Videtis quoque *MARC. AUREL. SEVERINUM*, in *Trimemb. Chirurg. Cap. de Medela ex dissectis vivis Animalibus*, pag. m. 221. Similem vero casum refert *RHODIUS*, (*Observ. Medic. Centur. III. Obs. 37.*) de *FRANC. ALVAROTO*, *Falcini Marchione*, qui *Vinum Sublimato Corrosivo* intestum hauserat, & eodem modo servatus fuit [si fides Auctori] ac *CÆSAR BORGIA*.

CAPUT IV.

De Astringentibus, & Indurantibus.

1. **D**E hisce Medicamentis, nec non de *Corroborantibus*, in historia Remediorum quæ operantur in Solida jam actum est, sub titulo nempe *Contrahentium*; in historia vero eorum quæ agunt in Fluida, sub titulo *Condensantium*, *Incrassantium*, & *Coagulantium*. Hic autem loci considerantur *Astringentia* quatenus vim Vasorum *contractilem* adaugent, simul & Liquida *inspissant*: hujusmodi vero sunt Fructus omnes immaturi; hi quippe Fibras accurtant, & Liquida condensant.

2. Ea porro quæ vocantur *Indurantia* cum *Astringentibus* omnino congruunt, ejusdemque sunt indolis; ac proinde necesse non est ut de his aliquid amplius dicamus. Verum de *Detergentibus*, *Emundantibus*, & *Erodientibus* nunc est agendum.

CA-

CAPUT V.

*De Detergentibus, Emnndantibus,
& Erodentibus.*

I. **D**Etergentia sunt ea, quæ, Corpori applicata, Alienum aliquid adhærens removeere possunt, absque læsione Corporis cui adhæret. Illud autem Alienum vocamus quod nequit unum corpus cum eo cui adhæret constituere; sicut est Sanguinis grumus lateribus Vulneris adhærens: Ceterum, hæc adhæsiō debet a tenacitate pendere; telum enim aut spina parti cuidam inhærens huc minime pertinet.

Detergentis itaque Medicamenti objectum nullum est nisi *Tenax*; quod quidem necessario constat ex Oleo indurato; nam alia Indurata sive Coagulata non adhærent proptet viscositatem & tenacitatem. Sic igitur *Detergens* debet primo dividere *Tenax* illud, tum idem in hunc reducere statum, ut ab Aqua solvi & ablui possit; quum autem Oleum sit, hinc Aquæ solius ope nequaquam abluitur; verum si prius ovi Vitello frice-

fricetur, deinde cum Aqua facile misceri poterit, ac educi.

Huc igitur faciunt omnia *Saponacea*, & *Lixivia* summe alcalina; quippe duæ ista Tenax disponunt ut Aquæ commisceatur. *Saponacea* porro sunt Olea quæcunque Salibus commista; hæc autem si adhibeantur interne, tum lenia debent esse, nam alioquin erodent: dantur vero duplicia; scilicet, 1°. *Nativa*: inter quæ primas tenent Mel, Aloe, Manna, Cassia, Saccharum, Lac omne blandum Vegetabilium, ut Lactuæ, Cichorii, Taraxaci, Scorzonæræ, & succus Saponariæ. Pertinet huc etiam Animalium Bilis; quæ in Ulceribus glutinosis & sordidis detergendis apprimè convenit. Huc spectat quoque Vitellus Ovi; qui vero optimus est, modo cum pauxillo Bilis admisceatur. 2°. *Artificialia*: ut sunt Sapo Venetus, & Niger, Sal Volatilis Oleosus, Sal Regeneratur SENNERTII. Tinctura Tartari ex Sale fixo cum Spiritu Vini, nec non Elixiria cum Salibus alcalinis & Aqua composita.

2. *Emundantia* sunt ea, quæ detergent & abluunt simul per Vehiculum Aquosum. Huc ergo referuntur omnia quæ vi propria eliquant id quod adhæret, idemque, per Vehiculum Aquosum, diluunt & expellunt.

S

3. *Ers-*

3. *Erodentia* dici debent illa, quæ non modo *Tenax adharens*, sed etiam *semi-corrupta Vasorum Ramenta*, ad *vivam Carnem usque*, resolvunt: oportet autem ut *Carnem vivam intactam* relinquant; alioqui *Caustica* proprie forent.

Erodentia sunt itaque sequentia. 10. *Omnia Dolorem excitantia*, quæ vero superius descripta fuere. 20. *Attenuantia*, *Resolventia*, *Putrefacientia*. Ceterum, si quædam mali moris *Ulcera* [quæ semper in *Pinguedine hærent*, ibi quippe facile serpunt, & *phagedænica* dicuntur] curanda sint, nihil in iis proficere poterimus, nisi *Liquida* per *interna Medicamenta* valde moveantur & expellantur, atque separatio fiat per *Corrodentia externa*; inter quæ vero præcipuum obtinent locum *Mercurialia Præcipitata*, superimposito *Emplastro Calefaciente*; sequenti die tollatur quod putrefactum est, atque de novo applicetur *Mercurius Præcipitatus*, usque dum omnia quæ consumi debent, consumpta sint, i. e., donec omnes infectæ *Glandulæ* sint ablatae. Si autem, propter foetorem inde orum, aliquis abhorreat ab usu *Mercurii*, tunc adhiberi possunt *Spiritus Urinosi Volatiles* cum *Cupro* in iisdem soluto: hac igitur *Solutione*, quæ optima est, tangatur

P.III.CL.III.C.IV. *De Calefac.* 411
gatur Ulcus; vel, ejus loco, sumatur
Elixir Proprietatis cum Sale Tartari &
Aqua pura præparatum.

CAPUT VI.

De Calefacientibus.

1. **C**alefaciens est illud, quod Cor-
poris Calorem auget. Quo me-
lius autem hujus operandi ratio no-
bis innotescat, nonnulla de Calore in
genere præmittenda sunt.

2. Quicquid ex Frigido fit Calidum,
ideo *incalescit*, vel quia Ignis ætæ
applicatur ipsi, vel quia motus indu-
citur ei per *Attritum*. Ad Calorem
vero producendum per *Attritum*, tria
sunt necessaria; scilicet, 10. Corpo-
rum *contactus*: 20. Corporum *motus*:
30. Corporum ad se invicem *pressio*.
Hæc autem tria nisi simul concur-
rant, Calor nequaquam producetur;
contactus enim corporum, absque
motu & pressione sive attritu, non
facit Calorem; attritus quoque levis,
i. e., sine notabili corporum ad se
invicem pressione, nullum excitat
Calorem, saltem qui sensibilem se
præbeat.

S 2 3. Hinc

3. Hinc itaque sequuntur hæcæ quatuor *AXIOMATA*.

AXIOM.I. Quo pluribus in *punctis* sese mutuo contingunt *atterentia* corpora, sive, quod idem est, quo majores sunt eorum *superficies* secundum quas se mutuo tangunt, eo, ceteris paribus, major est Calor per *attritum* excitatus.

AXIOM.II. Quo motus corporum *attorentium* est violentior, (ex brevioribus intervallis repetitus, & diutius protractus,) eo quoque, ceteris paribus, major est eorum Calor.

[*AXIOM.III.* Quo *vis*, qua sibi invicem applicantur hæc *atterentia* corpora, est major, eo pariter magis increfcit Calor ipforum.]

AXIOM.IV. Quo corpus aliquod *solidius* est, (*durius*, magis *elasticum*,) eo, ceteris paribus, ex actuali *Ignis* applicatione, vel alterius corporis *attritu*, validius incalescit.

4. Corpus autem nostrum *ealesieri* potest, vel *externe*, vel *interne*. In corpore nostro Calor excitatur *externe*, 10. *Ignis* aut corporis alicujus calidi applicatione: 20. *Friktione* & *attritu*. Potest vero *interne* Calor excitari, 10. Ab externo excitato Calore. 20. *Solidorum* ad se invicem *attritu*, item & *simili Fluidorum attritu* ad

ad se mutuo. Porro Solidæ partes ad se invicem *atteri* possunt in omnibus juncturis; quum autem in iis, præter partes ligatas & ligantes, dentur quoque Liquida lubricantia, quæ inter hæc partes adsunt; hinc omnino constat, quod quamdiu Liquidum illud præsto est, Calor non possit ita ab attritu augeri, ut morbosus evadat: quam primum vero Liquor iste deficit, tum, ab attritu partium Solidarum, Calor nimis increfcit; ut in Arthritide, Podagra, Scorbuto, &c. 30. Excitari potest Calor a mutua Solidorum & Fluidorum in se invicem actione.

THEOREMATA.

THEOR. I. Si *velocitas* Motus *Projectilis* augeatur in corpore nostro, Vasis & Liquidis iisdem manentibus, augebitur etiam & Calor, per *AXIOM.*

II. & III. Hinc ergo quicquid *Circulationis* *velocitatem* adauget, est *Calefaciens*; ac proinde *Prima Classis internorum Calefacientium* continet omnia quæ, vel Solida stimulando, vel Liquida movendo, *Circulationem* *augent*: qualia sunt *Acria* quælibet; hinc, ex. gr., *Spiritus Vini*, quatenus stimulat, *Calefaciens* est.

S 3 THEOR.

THEOR.II. In Corpore nostro, Vasis & Motu Projectili manentibus iisdem, si Liquidi *densitas* augeatur, Calor etiam augebitur, per *AXIOM.II.III. & IV.* Secunda itaque Classis *internorum Calefacientium* continet ea quæ Fluida *condensant*: hinc etiam Frigus eo plus *calescit*, quo plus agit, si modo non supprimat omnem motum; Liquida quippe nostra *condensat*: ideo post ingens Frigus externum, semper major subsequitur Calor internus; & HIPPOCRATES observavit, *Ventres* (sive *Cavitates* Liquida continentes) *calidiores esse Hyeme & Vere, quam Æstate* [a].

THEOR.III. In Corpore nostro, Liquidis & Motu Projectili manentibus iisdem, si Vasa *coarctentur*, Calor augebitur, per *AXIOMA I.* Hinc etiam tertia Classis *Calefacientium* continet,
 10. Omnia quæ Vasa *comprimunt*; ut sunt Vestes arctæ, Stragula densa, Aer gravis, Aqua frigida ambiens, & Frigus: Ergo quicumque Hæmorrhagiis obnoxius est, ista, quantum fieri potest, evitare debet.
 20. Quæ Vasa *contrahunt*: (vide *Contrahentia.*)
 30. Quæ Vasa *externe obstipant*: dummodo Sanguinis motum non impediant.

CO-

[a] *Aphorism.* Sect. I. Aphor. 15.

COROLLARIA.

COROLL. I. Si Calor augeatur in Corpore nostro, Vasis & Liquidis iisdem manentibus, plane indicat, *Motum Projectilem* auctum esse.

COROLL. II. Si Calor augeatur, Vasis & Motu Projectili manentibus iisdem, omnino indicat, *Liquidorum densitatem* auctam esse. Remedia igitur tunc idonea sunt *Rarefacientia*.

COROLL. III. Si Liquidis & Motu Projectili manentibus iisdem, Calor augeatur, *Vasa arctiora* fiant necesse est: hinc valde imminutis Liquidis, Calor tamen præstare potest in aliquot Morbis, ut in *Tabe*; omnes enim Hæctici, ob Calorem, exsiccantur; hinc etiam eorum Fibræ rigidissimæ & contractissimæ fiunt, atque propter *marasimum*, plurima Vasa in ipsis concidunt; & ideo in reliquis Vasis, Fluidum [licet hoc quoque imminutum sit] valde coarctatur.

COROLL. IV. Si *velocitas* Liquidi ejusque *moles* simul augeantur, reliquis iisdem manentibus, tunc erit Calor in *ratione composita* utriusque; & in genere, si supradictorum *duo* quævis augeantur, *tertio* interim eodem

416 P.III.CL.III.C.VI.De Calef.
manente, tum Calor increfcet in ra-
tione *composita* duorum auctorum.

COROLL.V. Si *velocitas* & *moles* Li-
quidi, nec non *arctatio* Vaforum fi-
mul augeantur, summus Calor orietur.

C A P U T VII.

De Frigeficientibus.

1. **F**Rigus excitatur in corpore per
caufas oppositas *Calefacientibus*.
Ergo Frigus *externum* fit, 1o. Corpo-
rum *frigidorum* applicatione: hæc ve-
ro, ut experientia docet, eo magis
frigefaciunt, quo *solidiora* funt; fic
enim Aqua frigida plus frigefacit,
quam Aer frigidus; & Balnea ex A-
qua *simplici* minus frigefaciunt, quam
illa quæ constant ex Aqua *falina*.
Huc porro referuntur *Venti*, & *Ven-
tilabra*; quæ corpus frigefaciunt qua-
tenus *Atmosphæræ* partem nos pro-
xime ambientem removent, aliamque
substituunt; etenim *Atmosphæræ* pars
quæ corpus aliquod calidum proxime
ambit, semper calidior est partibus
eiusdem remotioribus. 2o. *Externorum*
omnium in nostrum corpus *attritum*
auferendo.

2. Jam

2. Jam vero Frigus *internum* fit, 10. Ab *externo* Frigore. 20. Tollendo, vel minuendo, partium internarum Solidarum & Fluidarum *attritum* inter se; ideoque Frigus non potest corpori conciliari majus (demptis causis externis) quam illud quod a Morte producitur.

THEOREMATA.

THEOR. I. In corpore nostro, Vasis & Liquidis iisdem manentibus, si Motus Projectilis minuatur, Calor etiam minuetur, sive augebitur Frigus, per AXIOMA II. CAP. *precedentis*. Hinc ergo Prima Classis *Frigefacientium* continet ea quæ Motum Projectilem *minuunt*: hic autem pendet a Solidorum *vi contractili*, hæc vero a *stimulo* Solidis applicato: etenim quo major est iste *stimulus*, eo quoque major fit Solidorum *vis*, & e contrario. Quicquid igitur Stimulantium vires destruit, pro Refrigerante habendum est. Itaque frigefaciunt, 10. Omnia *Diluentia*; qualia sunt Serum Lactis, Aqua, Hydrogala, &c. quæ vero cuncta si calide sumantur, melius agunt, penetrando scilicet, & laxando. 20. *Obrudentia*, sive quæ *stimulam acrem* infringunt; uti sunt *Acida* quævis *Alcalinorum* respectu, & *Al-*

salina respectu *Acidorum*: Hinc si *Calor* ab *Acido* fiat, (ut sæpe contingit in *Hypochondriacis*) tunc *Alcalia* erunt *Refrigerantia*: si autem *Acre Oleosum* sit causa *Caloris*, tum *Acida Saponacea* convenient ad refrigerandum; talia vero sunt *Fructuum horæorum Succis* recentè expressi; quin etiam *Calx soluta* in aqua, *Refrigerans* est *Alcalinorum Oleosorum* respectu. 30. *Involventia*; nimirum ea quæ *Acre Stimulans* involvunt: hujusmodi porro sunt omnia *Oleosa* blanda gelatinosa, farinacea, terrestria, pinguis *Vegetabilium*; hinc *Ptisana* [ex similibus parata] optimè refrigerant. 40. *Expellentia*; scilicet ea quæ *Stimulans impactum* excutiunt, & extra *Corpus* derivant: Itaque hoc in casu *Frigefacientia* sunt illa, quæ tamen in se considerata *calesciunt*; ut *Purgantia*, *Vomitiva*, *Diuretica*, & *Diaphoretica*.

THEOR.II. In *Corpore nostro*, ceteris paribus, si *Vasa minus elastica* fiant, orietur *Refrigeratio*, per *AXIOM. II.III. & IV. CAP. præcedentis*. *Secunda igitur Classis Refrigerantibus* continet *Laxantia*; quin & inde reddi potest ratio, quare *Balnea refrigerat*.

THEOR.III. In *Corpore nostro*, reliquis *isdem manentibus*, si minuat

tur

De Frigeficientibus. 419

tur Liquidi *densitas*, minuetur etiam Calor, per *AXIOM. II. III. & IV.* Jam vero Liquidi *densitas* minuitur attenuando, & diluendo. *Refrigerantium* itaque tertia Classis includit *Attenuantia & Diluentia*; qualia sunt Aquosa quæcunque, simul & Nitrum, quod maxime attenuat, hinc omnes Plantæ Nitrosæ hic loci optimæ sunt. Inde patet, cur in Morbis Inflammatoriis, ubi quidem densissimus est Sanguis; adeo laudentur *Attenuantia*.

THEOR. IV. In Corpore nostro, reliquis omnibus iisdem manentibus, si Vasa *capaciora* reddantur, minuetur Calor, per *AXIOMA I.* Quarta igitur Classis *Refrigerantium* continet omnia illa quæ Vascularum *capacitatem* augent; uti sunt *Humectantia, Laxantia, Aperientia, Deobstruentia*. Hinc autem patet, cur tempestas *tonitruosa*, quæ levem reddit Aerem, *frigore* statim semper excipiatur. Inde quoque fit manifestum, quare vestibis *laxis* induti, aut sub stragulis *levibus* in lecto jacentes, *frigidi* simus; nec non cur Homines Vasa *laxa* habentes, ut *Obesi & Mulieres*, plerumque magis quam alii *frigescant*.

CAPUT VIII.

De Attrahentibus.

1. **A**trahentia sunt ea, quæ ali-
quid in Corpore nostro hærens,
e loco ubi hæret, in alium attrahendo
traducunt. Hoc autem ut fiat, tria
necessaria sunt; nimirum, 10. Ut ma-
teria meabilis, sive ad motum apta,
reddatur. 20. Requiritur causæ quæ
materiam meabilem redditam pellant
in locum destinatum, vel quæ loco
destinato applicatæ, materiem ad eun-
dem locum attrahant. 30. Requiritur
ut intermedia via libera sit, per quam
materies attracta sive impulsæ, ad lo-
cum destinatum, sine impedimento,
pervenire queat.

2. Hinc igitur tres sunt sequentes
Medicamentorum Attrahentium Clas-
ses.

I. Classis continet illa omnia quæ
materiam meabilem efficiunt: ut 10.
Quæcunque Solida stimulant; de qui-
bus hætenus. 20. Omnia quæ mate-
riam mobilem reddunt: qualia sunt At-
tenuantia, Resolventia, & Diluentia;
de quibus etiam superius actum est.

II.

II. Classis complectitur ea omnia quæ materiæ meabilis redditæ *motum* & *translationem* producunt: talia vero sunt, 1o. Quæcunque materiam, e loco unde erat movenda, *pellunt* in locum determinatum: ut (*) Cordis & Arteriarum vis: [β] Frictionis & Compressionis motus in Vasis quæ Valvulis destituta sunt; ità, constrictionis ope, Tumores de loco in locum transferuntur. 2o. Omnia quæ *resistentiam* minuunt in loco in quem materies est movenda: ut sunt, (1) Venæ-sectio, & Arteriotomæ; sic, per unam Arteriam, integram Sanguinis massam evacuare possumus: porro, Scarificationes, Fonticuli, Setacea, Fistulæ, Cauteria, & omnia hujuscemodi Erodentia Remedia huc etiam faciunt, resistantiam scilicet auferendo: (2) Frictio; quæ quidem resistantiam tollit quatenus per Venas motum Sanguinis promovet: (3) Quæcunque Aeris externi pressionem in loco tollunt; ut Cucurbitulæ, & Suctio; hinc HIPPOCRATES, in Pleuritide, voluit latas & amplas applicandas esse Cucurbitas, scilicet ut omnis inflammatio derivaretur in Cutem. (4) Emollientia, & Laxantia; de quibus hætenus. 3o. Omnia *Attrahentia Specifica*: qualia sunt Animalia Venenosa quæ,

quæ, Corpori applicata, siue viva siue mortua, ad se *trahere* dicuntur suæ indolis Venenum. Ita *Scorpio* super vulnus quod inflixit contritus, ut & *Bufo*, vivens aut mortuus admotus, proprium eliciant Venenum. Sic *Rabidi Canis* Caro vulneri ab eodem inflicto applicata, priusquam radices nimis altas virus egerit, nonnullos sanasse dicitur. Ita quoque *Lapis de Serpente*, si vulneri a Bestia Venenosa factò applicetur, ibidem hæere donec totum exhausserit Venenum, tum sponte sua decidere dicitur: narrant etiam, quod si, postquam deciderit, immitatur Lacti, hoc pacto iterum depuretur, *virtutemque* suam recuperet. (a)

III.

(a) *Specifica* profecto istiusmodi nusquam hæctenus adeo certa confirmavit experientia, ut sublestæ fidei non habeantur ab emuntioribus quibusque Medicis: unde quidem hæc, [si modo contritum, super vulnus inflicto recentissime, *Scorpionem* exceperis] non tantum incerta esse, sed etiam vana hand ita temere quis dixerit; eapropter hisce solis confidere, dum & probatiora & efficaciora prostant, *inconsultissimum* esset ædèpol! ac omnino temerarium. Quod enim pertinet ad *Bufo*em vulneri ab ipso inflicto admotum, & *Canis Rabidi* Carnem similiter applicatam, hæc anilia esse commenta meraque nugæ agnoscunt Phyci prudentiores bene multi: nec etiam hocce poste-

III. Classis continet illa quæ viam
mediam præparant: qualia sunt, 1. Ea
quæ

rius *Specificum Attrahens* ad curam Hydrophobiæ proponit, in aureis suis *Aphorismis*, præstantissimus AUCTOR noster; sed potius quælibet huc usque decantata in eo Morbo *Specificæ* merito refellit ac evertit, *parag.* 1147. Verum enimvero quid dicemus de *Lapide Serpentis*, cujus vim (in *Textu memoratam*) tantis extollunt encomiis, totque experimentis, ut ajunt, assertam suffulcire pro virili conantur Auctores quam plurimi; inter quos vero bini potissimum eminent maximi nominis Philosophi, ATH. KIRCHER (in *Cbina illustrata*), & ROBOYLE (in *Tract. de Medic. Specif.*)? Huic sane quæstioni jam diu satisfecit FRANC. REDI, in sua ad KIRCHERUM *Epistola de Experimentis Naturalibus*, pag. 3. & seq. luculentisque, apud Aulam Etruscæ, captis experimentis evicit, vanas esse penitus, utut adeo jactatas, Lapidis hujusce vires. Eodem super argumento consuli quoque meretur imprimis ENGELB. KEMPFER, *Annætar. Exotic.* Fasc. III. Observ. X. Sect. 2. Cæterum, qui plura de hac re voluerit, conferat adhuc DALE, *Pharmacolog.* pag. 395. *Edit. Londin.* in 4. ann. 1737; ubi quidem variæ Auctorum sententiæ, cum de natura, tum de viribus istius Lapidis, collectæ reperiuntur. Conferri etiam potest, super hac re, FRIDER. HOFFMANNUS, in *Clav. Pharmaceut.* SCHROD. Lib. V. Sect. I. §. xxxiii. pag. 685. & 686. Porro, quoad naturam hujusmodi Lapidam,

424 P.III.CL.III.C.VIII. De *Attrah.*
quæ Vasa laxant : 20. Quæ Liquida
meabilia reddunt : 30. Quæ , Suppura-
tionem procurando , viam apertam ef-
ficiunt .

qui *Serpentini* dicuntur , notum est hodie ,
plerosque (ac forsitan omnes) esse factitios ,
utpote qui , in hanc formam , & Offibus
quibusdam calcinatis , in India Orientali ,
effingantur . Hinc ergo patet , dubium ad-
modum esse quod de hoc Lapide apud Au-
ctores passim invenitur , scilicet , illum ex-
trahi e corpore cuiusdam Serpentis , quem
Lusitani *Cobra de Capelo* , Galli vero *Ser-
pent au Chaperon* vocitant . Vide LEME-
RY , *Diſtionnaire Univerſel des Drogues Sim-
ples* , pag. 481. Edit. Parisin. ann. 1733.

C A P U T IX.

De *Repercutientibus* .

1. **R**epercutientia sunt illa , quæ ma-
teriam hærentem in aliqua Cor-
poris interna Parte , magis adhuc versus
interiora propellunt . Horum autem actio
est cum *Attrahentium* operatione , mu-
tatis solummodo terminis a quo & ad
quem .

2. Hinc etiam tres dantur Medica-
mentorum istorum Classes .

I. Classis *Repercutientium* non dif-
fert ab *Attrahentium* prima .

II.

II. Classis continet (loco *Attrahentium*, quæ commode nequeunt interne applicari) *Evacuationes* varias : quales sunt *Purgationes* per *Hydragoga*, *Vena-sectio*, *Ptyalismus*, &c. quæ vero operantur quatenus materiam e loco revellunt.

III. Classis includit 10. *Omnia actu Frigida*; siquidem *Fibræ* a frigore *contractæ*, materiam versus *interiora* propellunt: sic igitur *Aqua frigida*, *Acetum frigidum*, &c. hic loci conducunt; quin etiam quo densius & compactius est corpus frigidum, eo melius agit. 26. *Omnia Styptica, Contrahentia, & Constipantia*, externe applicata.

CAPUT X.

De Suppurantibus , & Maturantibus .

1. **S**uppurantia sunt ea , quae Corporis vivi Partem aliquam in Pus convertunt : Corporis , inquam , vivi , quia nemo hactenus usquam Solida vel Liquida Cadaveris in Pus convertere potuit . Pus autem est materia spissa , utcunque pinguis , cum Aqua tamen miscibilis , coloris subalbidi , odoris & saporis nullius , modo laudabilis fit .

2. *Suppuratio* nulla fit unquam nisi fracta sint Vasa ; ita ut Liquidum effluat ; siquidem a nemine Pus observatum est unquam ex aliquo rupto Vase effluere statim ab ejus ruptura ; verum enimvero Liquidum illud tunc effluens , post aliquod temporis spatium , stagnando , Pus evadit ; prout hoc inde patet , quod si Vulnus indefinenter abstergeatur , Pus in eo neququam inveniatur : ergo Liquidum extravasatum stagnando convertitur in Pus ope caloris ; pars etenim liquidissima tum exhalat , viscosior vero remanens Pus constituit : & hoc quidem quamdiu blandum existit , optimum

De Suppurantibus, & Maturant. 427

num est balsamum; diutius autem com-
morando, per eundem calorem vertitur
in Liquidum tenuissimum, flavum, ci-
neritium, rubellum, tandemque nigrum,
acre, erodens, Nervis inimicum.

3. Medicamentum ergo *Suppurans*
est quicquid *Vascula rumpit*, Liqui-
dumque *effundit*, effusum cum Solidis
fractis *commiscet*, deinde quod maxi-
me liquidum est *dissipat*, tandemque
reliqua *movet & coquit*.

4. *Suppuratio* requiritur ubi materies
impacta *resolvi*, & extravasata *resor-
biri* non potest. Hæc itaque vitetur
ubi materia peccans in Pus converti
nequit, ut in Skirrho, Cancro, Exo-
stofi: vitetur etiam in locis unde Pus
factum educi non potest, ut in parti-
bus internis.

5. Omnia *Suppurantia* ad tres Clas-
ses sequentes reduci possunt.

I. Classis continet ea quæ Vasa le-
niter stimulando, *dissolvunt*: qualia
sunt, 10. *Gummi* partes aromaticas &
mobiles habentia; ut Gummi Ammo-
niacum, Elemi, Bdellium, Galbanum,
Opopanax, Sagapenum, Myrrha,
Tacamahaca, &c. 20. *Cepæ assatæ* cum
Farina & Oleo junctæ. 30. *Mel* cum
aliis mistum. 40. Quædam *Plantæ*; ut
Laurus, Chamæmelum, Crocus, Me-
lilotus, Sambucus, &c.

II.

II. Classis includit ea quæ partes antea stagnantes & alias separatas inter se *jungunt* per Vim Vitæ superflitem : istud autem fit ope *Attrahentium*, quæ mobiles Liquidorum partes *determinant* ad locum ubi Pus fieri debet. Huc igitur pertinent, 10. *Aquosa* omnia tepida, quæ *Vasa laxant*; unde major oritur motus ad locum supradictum. 20. *Humectantia*, sive *Aquosa viscosa*; ut Anagallis, Lens Palustris, Nymphaea, Parietaria, &c. quæ vero cuncta partes aquosa & glutinosas continent.

III. Classis complectitur ea quæ Liquida in locum determinatum mota *coercendo*, impediunt ne, per corporis calorem, nimis *dissipentur*. Huc itaque spectant omnia quæ *Poros* sic occludunt, ut materia ibidem retineatur, moveatur interim, nec tamen exhalari possit: hæc autem sunt *Emplastica*; uti 10. *Gummi aromatiea*, respectu partis glutinosæ & inertis; at vero respectu partis acris & volatilis stimulando agunt. 20. *Mel* coctione tenax redditum. 30. *Farinae* omnes ex *Fabis, Pisis, Ciceribus, Lino, Frumento*, &c. 40. *Ficus*, præsertim si pars acrior igne leni expulsa sit. 50. *Cereæ*. 60. *Ovorum Vitelli*. 70. *Butyrum* recens. 80. *Pinguedines* omnium Animalium. 90. *Olea*

De Suppurant. & Maturant. 429
Olea blanda expressa. 100. Herba Emol-
lientes dictæ.

COROLLARIA.

COROLL. I. Quum tria sint ad Sup-
purationem necessario concurrentia ,
hinc patet , quantus sit illorum error,
qui Medicamenta quædam , *absolute &*
in se considerata , semper habent pro
Suppurantibus ; quandoquidem talia re-
vera non sint , nisi quatenus cum aliis
conjunctim applicantur .

COROLL. II. Formulæ Suppurantium
varie præscribi possunt , atque debent,
prout materia suppuranda magis mi-
nus-ve mobilis est , magis minus-ve
sub Cute profunda , prout existit in
parte magis minus-ve glandulosa. Ita-
que si suppuranda sit *ingens* Inflam-
matio , tunc omittis primæ Classis Me-
dicamentis , ea solummodo secundæ ac
tertiæ debent adhiberi ; si vero mate-
ries adsit *lenta* , & *Vis Vitæ debilis*,
tum primæ Classis Suppurantibus opus
est .

6. Jam sequuntur Suppurantium For-
mulæ , pro *tribus* diversis Classibus .

(1) Ad suppurandam Inflammationem
valde *calidam* ,

℞. *Acetosa recent*, M. .ijv ;
Bu-

Butyr. recent. ℥ ij;

Farin. Secal. q. s.

M. F. Cataplasma igne lenissimo.

Acetosa resistit *alcalinis* & *Farina Secalis* in calore omnium facillime *acescit*; in *Inflammationibus* autem valde calidis *Liquida* semper tendunt ad *alcalinam* naturam; eapropter hæc Formula optima est ad *Bubones* in *Peste*: porro non major additur *Butyri* quantitas, quia gravius *Emplastrum* non est adhibendum, ob *Gangrænæ* metum.

(2) In *frigido* casu, sive *Tumore frigido*, cum *inertia* *Vitæ* ac hærentis *Liquidi*,

℞. *Flor. Chamæmeli*,

Sambuci,

Meliloti, ana ℥ ij;

Croci ℥ ℞;

Gummi Galbani [in *Vitello Ovi*
soluti]

Olei Chamæm. ana ℥ j;

Farin. Orob. q. s.

M. F. Cataplasma.

Methodus ista *Gummi* solvendi, maxime convenit in casibus ubi *aperiendum* est. Hæc autem Formula est optima ubi *Skirrhi* metus adest.

(3) Ad *Glandulas skirrhosas* in *Pus* convertendas,

℞. *Mellis ad tenacitatem cocti*,

Fi-

De Suppurantibus, & Maturant. 431

Ficum recent. contus. ana ꝑ ij;

Ceparum sub ciner. assat. ꝑ iij;

Ol. Lilior. Alb. q. s.

M. F. Cataplasma.

Hæc Formula *Suppurationem*, absque magna inflammatione, eleganter promovet: si vero Tumor adsit *lentus*, ut in Bubone Venereo, tunc alia opus est Formula.

7. *Maturantia* proprie sunt illa, quæ *Suppuranda* ita solvunt, ut tota materies in unum locum coeat, sine divisione aliqua aut separatione per cellulas facta, eo scilicet fine, ut *Emissario* facto, omne *Suppuratum* una vice expellatur. Quum autem *Suppuranda* nihil aliud sint, quam Solida semi-fracta & Liquida stagnantia, hinc etiam *Maturans* aliud non est, quam *Suppurans* tamdiu applicatum, donec omnia resoluta fiant.

8. Ceterum, factam esse novimus *Maturationem*, ex summa Partis molliæ & fluctuatione. Quo vero diutius materia suppuranda clausa manet, eo facilius coquitur: & quidem summo opere curandum est, ut omnes partes induratae circumquaque molles evadant, antequam aperiatur Cutis; hac enim semel aperta, haud facile potest ad *Suppurationem* duci quod prius suppuratum non erat.

QUAR-